

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
ФАКУЛЬТЕТ ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА І ДИЗАЙНУ
КАФЕДРА ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Проректор
з науково-методичної та
навчальної роботи

Олексій ЖИЛЬЦОВ
« » 2023 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ТЕХНІКИ СТАНКОВОГО ЖИВОПИСУ

для здобувачів вищої освіти
зі спеціальності

023 «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація»
освітнього рівня першого (бакалаврського)
освітньої програми 023.00.01 «Образотворче мистецтво»

Київ – 2023

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
Ідентифікаційний код 02136554
Начальник відділу
моніторингу якості освіти
Програма № 22.50/23

(підпис) (прізвище, ініціал)
« » 2023 р.

Розробник: Крюк Олександр Олексійович, викладач кафедри образотворчого мистецтва Київського університету імені Бориса Грінченка

Викладач: Крюк Олександр Олексійович, викладач кафедри образотворчого мистецтва Київського університету імені Бориса Грінченка

Робочу програму розглянуто і затверджено на засіданні кафедри образотворчого мистецтва Факультету образотворчого мистецтва і дизайну Київського університету імені Бориса Грінченка

Протокол № 9 від «18» серпня 2023 р.

Завідувач кафедри образотворчого мистецтва Ольга ШКОЛЬНА

Робочу програму погоджено з гарантом освітньо-професійної програми 023.00.01 «Образотворче мистецтво»

«___» _____ 2023 р.

Гарант освітньо-професійної програми 023.00.01 «Образотворче мистецтво» Ольга КОНОВАЛОВА

Робочу програму перевірено
«___» _____ 2023 р.

Заступник декана з науково-методичної та навчальної роботи Алла ТАРАННИК

Пролонговано:

На 20__/20__ н.р. _____ (підпис) _____ (ПІБ), «___» 20__ р., протокол № __

На 20__/20__ н.р. _____ (підпис) _____ (ПІБ), «___» 20__ р., протокол № __

На 20__/20__ н.р. _____ (підпис) _____ (ПІБ), «___» 20__ р., протокол № __

На 20__/20__ н.р. _____ (підпис) _____ (ПІБ), «___» 20__ р., протокол № __

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика дисципліни за формами навчання			
	денна		заочна	
Вид дисципліни	Вибіркова			
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська			
Загальний обсяг кредитів/годин	10/300			
Курс	4		-	
Семестр	7	8	-	-
Кількість змістовних модулів з розподілом:	1	1	-	-
Обсяг кредитів	2	2	-	-
Обсяг годин, в тому числі:	60	60	-	-
Аудиторні	24	30	-	-
Модульний контроль	4	4	-	-
Семестровий контроль	-	-	-	-
Самостійна робота	32	26	-	-
Форма семестрового контролю	-	залік	-	-

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета курсу – професійна підготовка фахівця з високим рівнем художньої майстерності, обумовленої знанням технік, матеріалів та технології живопису.

Завдання курсу:

- навчити практичних навичок роботи у техніці темпері і олійного живопису;
- ознайомити студентів з різними технічними та технологічними особливостями темпері і олійного живопису;
- засвоєння студентами законів, правил ведення довготривалої та короткотривалої роботи;
- отримання професійних знань і навичок в галузі академічного живопису;
- сприяти розвитку творчих здібностей студентів та розкриттю творчого потенціалу в процесі виконання учбових завдань;
- навчити аналітичному підходу до вирішення живописних завдань (навчити вести роботу від загального до деталей і навпаки від деталей до узагальнення);

У результаті вивчення навчальної дисципліни відповідно до освітньо-професійної програми спеціальності формуються загальні та фахові компетентності:

- ЗК 5. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
- ЗК 6. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях
- ЗК 9. Здатність генерувати нові ідеї (креативність)
- ЗК 11. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт
- СК 1. Здатність розуміти базові теоретичні та практичні закономірності створення цілісного продукту предметно-просторового та візуального середовища
- СК 4. Здатність оволодівати різними техніками та технологіями роботи у відповідних матеріалах за спеціалізаціями.

- СК 5. Здатність генерувати авторські інноваційні пошуки в практику сучасного мистецтва.
- СК 9. Здатність використовувати професійні знання у практичній та мистецтвознавчій діяльності

3. Результати навчання за дисципліною

Знання:

- Підняття фахового рівня на основі вивчення та застосування на практиці олійного живопису.
- принципи композиційного вирішення постановок;
- закономірності побудови форми на зображувальній поверхні;
- основи пластичної анатомії, рисунку, композиції, кольорознавства;
- історію образотворчого мистецтва старих майстрів, сучасні тенденції живопису;
- основні етапи ведення роботи над живописним твором.

Практичні навички і вміння:

- малювати в техніці темпері і академічного живопису;
- передавати пропорції та характерні особливості натури;
- організувати простір засобами живопису – колір, світлотінь, тон, пляма, шляхом передачі взаємозв'язку з оточенням;
- організувати простір з врахуванням співвідношення площини й об'єму, світлого й темного, ритму й руху, рівноваги мас, тощо;
- застосовувати на практиці освоєнні знання техніки олійного живопису в стилі українське бароко з поетапним використанням імприматури та лесування;
- вміти виконувати портрет зі збереженням всіх основних засад, починаючи з побудови композиції і закінчуючи цілісністю форм та колористичною гаммою;
- вміти виявляти основні тональні та тонально-колірні співвідношення користуючись обмеженою та повною палітрою кольорів;
- усвідомлювати логіку формотворення за допомогою світлотіні, кольору та його тепло-холодних властивостей;
- вміти гармонійно поєднувати всі елементи композиції створивши цілісний композиційний твір;
- вміти передавати форму та матеріальність всіх елементів натурального матеріалу;
- бачити форму цілісно;
- вдосконалювати навички живописної майстерності.

Результати навчання:

- РН 1. Застосовувати комплексний художній підхід для створення цілісного образу
- РН 2. Виявляти сучасні знання і розуміння предметної галузі та сфери професійної діяльності, застосовувати набуті знання у практичних ситуаціях.
- РН 5. Аналізувати та обробляти інформацію з різних джерел
- РН 8. Аналізувати, стилізувати, інтерпретувати та трансформувати

об'єкти (як джерела творчого натхнення) для розроблення композиційних рішень; аналізувати принципи морфології об'єктів живої природи, культурно-мистецької спадщини і застосовувати результати аналізу при формуванні концепції твору та побудові художнього образу.

4. Структура навчальної дисципліни

Тематичний план для денної форми навчання

Назва змістових модулів, тем	Усього	Розподіл годин між видами робіт					Самостійні
		Аудиторна:					
		Лекції	Семінари	Практичні	Лабораторні	Індивідуальні	
7 семестр							
Змістовий модуль I. Знайомство з технікою та технологією іконопису							
Тема 1. Іконопис. Фрагмент копії ікони майстрів епохи українського бароко	24			24			
Тема 2. Копія картини (Козак-Мамай) невідомого автора (XIX ст.).	32						32
Модульний контроль	4						
Разом	60			24			32
Підготовка та проходження контрольних заходів							
Усього	60			24			32
8 семестр							
Змістовий модуль II. Знайомство з технікою та технологією української художньої школи 19 ст.							
Тема 3. Копія фрагмента картини Т.Г. Шевченка «Катерина», 1842 р.	30			30			
Тема 4. Фрагмент копії портрета українських майстрів рубежу XIX- XX ст.	26						26
Модульний контроль	4						
Разом	60			30			26
Підготовка та проходження контрольних заходів							
Усього	60			30			26

5. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль I. Знайомство з технікою та технологією іконопису.

Тема 1. Іконопис. Фрагмент копії ікони майстрів епохи українського бароко. (24 год.)

Мета: Фрагмент копії ікони Івана Рутковича (Архангел Гавриїл, 1697 р.). Копіювання робіт майстрів – є одним з важливих моментів в процесі удосконалення навичок студентів образотворчого мистецтва. У закінченому творі художника студентам простіше побачити характер, ознайомитися з

технікою та засобами, якими він користується для передачі об'єму.

Щоб вивчити техніку іконопису або вдосконалити вже отриманий досвід вибирають нескладний зразок. Далі слід визначити оптимальний розмір полотна. Для початку вибрати розмір близько 50 см по більшій стороні.

Завдання: відобразити якомога точніше копію ікони до оригіналу.; досягти максимально точної манери письма барокової школи, зробити тональний та кольоровий розбір твору.

1 етап роботи: зробити точний картон малюнка копії.

2 етап роботи: робота над імприматурою-підмальовком. Виконується переважно розбавленою фарбою без білил, що дозволяє світлу, яке потрапляє на картину, відбиватися через шари фарби. Цей етап відіграє надзвичайно важливу роль, а саме – задає тон і колір майбутній постановці. Для того, щоб в кінцевому підсумку живопис світився зсередини і з'явилася глибина, імприматура виконується зазвичай теплими, коричневими і вохристими фарбами. І, що важливо, імприматура повинна бути світліше, ніж тон, який буде в кінцевій картині.

При правильно дотриманій технології написання ікони (монохромному підмальовку та лісіруванню прозорими фарбами) полотно починає немов світитися під впливом світла.

3 етап роботи: накладання корпусних білила на освітленні сторони портрета та поступове збагачення колористичної гамаи.. Після цього етапу потрібно зробити перерву, щоб дати повністю просохнути попередньому шару фарби. Кожен наступний шар, який ми будемо накладати на полотно, має потребу в гарній просушці.

4 етап роботи: етап лісірування – це робота тонкими прозорими або напівпрозорими відтінками, які поступово накладаються шарами на картину та змінюють зовнішній вигляд нижнього шару фарби (збагачуючи його). Лісірування може змінювати колір, відтінок і фактуру поверхні.

Для того, щоб зробити прозорі фарби більш податливими і прозорими, потрібно змішувати їх з лаком, або льняною олією. Після поєднання і отримання потрібного кольору, тонким шаром фарба наноситься на потрібну ділянку полотна. Коли перший шар живопису закінчено, потрібно дати картині підсохнути і після цього почати покривати картину другим шаром лісірування. Етап просушування є обов'язковим та має повторюватись після кожного етапу.

5 етап роботи: Кінцева проробка деталей з узагальненням форми.

Змістовий модуль 2. Знайомство з технікою та технологією Української художньої школи XIX ст.

Тема 3. Копія фрагмента картини Т.Г. Шевченка «Катерина», 1842 р. (30 год.)

Матеріали: 50*40, полотно або картон, олійні фарби.

Копіювання робіт українських майстрів надає студентам навички оволодіння технікою живопису в більш повному обсязі.

Мета: навчити працювати в техніці багат шарового живопису; передавати гру світла і тіні в копії; рухатися від кольорової плями до

промальовування деталей за принципом від загального до конкретного; Уважне ліплення форми повинно вестися на основі розуміння конструкції та анатомічної будови фігури людини та спиратись на оригінал копії. Поряд з вивченням форми треба домогтися виразності характеру портрета копії.

Завдання: відобразити якомога точніше копію портрета до оригіналу.; досягти максимально точної манери письма, зробити тональний та кольоровий розбір твору.

1 етап роботи: зробити точний картон малюнка копії.

2 етап роботи: робота над імприматурою-підмальовком. Виконується переважно розбавленою фарбою без білил темпера, що дозволяє світлу, яке потрапляє на картину, відбиватися через шари фарби. Сам термін походить від італійської і буквально означає «перший шар фарби».

Цей етап відіграє надзвичайно важливу роль, а саме – задає тон і колір майбутній постановці. Для того, щоб в кінцевому підсумку живопис світився зсередини і з'явилася глибина, імприматура виконується зазвичай теплими, коричневими і вохристими фарбами. І, що важливо, імприматура повинна бути світліше, ніж тон, який буде в кінцевій картині.

При правильно дотриманій технології написання портрета (монохромному підмальовку та лісируванню прозорими фарбами) полотно починає немов світитися під впливом світла.

3 етап роботи: накладання корпусних білил на освітленні сторони портрета та поступове збагачення колористичної гами. Після цього етапу потрібно зробити перерву, щоб дати повністю просохнути попередньому шару фарби. Кожен наступний шар, який ми будемо накладати на полотно, має потребу в гарній просущі.

4 етап роботи: етап лісирування – це робота тонкими прозорими або напівпрозорими відтінками, які поступово накладаються шарами на картину та змінюють зовнішній вигляд нижнього шару фарби (збагачуючи його). Лісирування може змінювати колір, відтінок і фактуру поверхні.

Для того, щоб зробити прозорі фарби більш податливими і прозорими, потрібно змішувати їх з лаком, або льняною олією. Після поєднання і отримання потрібного кольору, тонким шаром фарба наноситься на потрібну ділянку полотна. Коли перший шар живопису закінчено, потрібно дати картині підсохнути і після цього почати покривати картину другим шаром лісирування.

5 етап роботи: Кінцева проробка деталей з узагальненням форми.

6. Контроль навчальних досягнень

6.1. Система оцінювання навчальних досягнень студентів

Види діяльності студента	Максимальна кількість балів за одиницю	Модуль 1		Модуль 2	
		Кількість одиниць	Максимальна кількість балів	Кількість одиниць	Максимальна кількість балів
Відвідування лекцій	1	Не передбачено навчальним планом			
Відвідування семінарських занять	1	Не передбачено навчальним планом			
Відвідування практичних занять	1	12	12	15	15
Робота на семінарському занятті	10	Не передбачено навчальним планом			
Робота на практичному занятті	10	12	120	15	150
Лабораторна робота (в тому числі допуск, виконання, захист)	10	Не передбачено навчальним планом			
Виконання завдань для самостійної роботи	5	1	5	1	5
Модульний контроль	25	1	25	1	25
Виконання ІНДЗ	30	Не передбачено			
Разом		-	162	-	195
Максимальна кількість балів:		357			
Розрахунок коефіцієнта:		$357 : 100 = 3,57$			
Екзамен		-			

6.2. Завдання для самостійної роботи та критерії її оцінювання.

Змістовий модуль І. Знайомство з технікою та технологією іконопису.

Тема 2. Копія картини (Козак Мамай)

невідомого автора (XIX ст.) (32 год.)

Матеріали: 40*50, полотно або картон, олійні фарби.

У багатівіковому історичному поступові цей загадковий образ виявився духовним символом українців, уособленням звитязницьких ідеалів народу, його світоглядних орієнтирів. Набувши значного поширення в Україні XIX ст., народна картина «Козак Мамай» освячувала мало не кожен українську хату, утворювала своєрідний сакральний комплекс разом із традиційними іконописними образами.

Копіювання роботи народних майстрів – є ознайомлення з одним з історико-культурних моментів історії образотворчого мистецтва України. Для копіювання рекомендовано композицію «Козак Мамай» (невідомий автор). Образ козака на картинах-то величина, викристалізувана віками дума народу про свою глибинну і сокровенну сутність.

Завдання: відобразити якомога точніше копію до оригіналу.; досягти максимально точної манери письма барокової школи, зробити тональний та кольоровий розбір твору.

Критерії оцінювання роботи:

1. Композиція та рисунок копії;

2. Передача пропорцій, співвідношення цілого і деталей;
3. Передача колірних нюансів та загального колориту роботи;
4. Техніка виконання;
5. Завершеність та загальне враження.

Змістовий модуль II. Знайомство з технікою та технологією Української художньої школи XIX ст.

Тема 4. Фрагмент копії портрета українських майстрів рубежу XIX-XX ст. (26 год.)

Олійний живопис. Формат – 40x50 см.

Копіювання робіт майстрів українського живопису XIX ст. – є одним з важливих моментів в процесі удосконалення навичок студентів образотворчого мистецтва.

У закінченому творі художника студентам простіше побачити характер, ознайомитися з технікою та засобами якими він користується для передачі об'єму.

Критерії оцінювання роботи:

1. Композиція та рисунок копії;
2. Передача пропорцій та об'єму засобами живопису;
3. Передача колірних нюансів та загального колориту роботи;
4. Техніка виконання;
5. Завершеність та загальне враження.

6.3. Форми проведення модульного контролю та критерії оцінювання.

Модульний контроль здійснюється у вигляді виконання студентами копії заданого фрагменту (одягу) майстрів епохи українського бароко.

Олійний живопис. Формат – 20x30 см.

Критерії оцінювання модульного контролю

№ п/п	Критерії оцінювання	Кількість балів
1.	Відповідність завданню (розмір, матеріал)	5
2.	Композиційне рішення та передача пропорцій	5
3.	Передача пластики та об'єму	5
4.	Передача колірних нюансів та загального колориту роботи	5
5.	Завершеність та якість виконання роботи (техніка та рівень володіння матеріалом)	5
Всього		25

6.4. Форми проведення семестрового контролю та критерії оцінювання.

У 8 семестрі навчальним планом передбачено підсумковий модульний контроль (залік), який виставляється, як сума балів за всі форми роботи протягом року.

6.5. Орієнтовний перелік питань для семестрового контролю

У 8 семестрі навчальним планом передбачено підсумковий модульний контроль (залік), який виставляється, як сума балів за всі форми роботи протягом року.

6.6. Шкала відповідності оцінок

Рейтингова оцінка	Оцінка за стобальною шкалою	Значення оцінки
A	90-100 балів	Відмінно – відмінний рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу з можливими незначними недоліками.
B	82-89 балів	Дуже добре – достатньо високий рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу без суттєвих (грубих) помилок.
C	75-81 балів	Добре – в цілому добрий рівень знань (умінь) з незначною кількістю помилок
D	69-74 балів	Задовільно – посередній рівень знань (умінь) із значною кількістю недоліків, достатній для подальшого навчання або професійної діяльності.
E	60-68 балів	Достатньо – мінімально можливий допустимий рівень знань (умінь)
FX	35-59 балів	Незадовільно з можливістю повторного складання – незадовільний рівень знань, з можливістю повторного перескладання за умови належного самостійного доопрацювання
F	1-34 балів	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням курсу – досить низький рівень знань (умінь), що вимагає повторного вивчення дисципліни

7. Навчально-методична картка дисципліни «Техніки станкового живопису»

7 семестр	
разом 60 год., з них: практичні заняття – 24 год., самостійна робота – 32 год., модульний контроль – 4 год.	
Змістовий модуль 1.	
Практичні заняття	Самостійна робота
Тема 1 Іконопис. Фрагмент копії ікони майстрів епохи Українського Бароко. 132 б.	Тема 2 Копія картини (Козак-Мамай) невідомого автора (XIX ст.). 5 б.
Разом – 132 б.	Разом – 5 б.

Модульна контрольна робота – 25 б.	
Разом – 162 б.	
8 семестр	
разом 60 год., з них: практичні заняття –30 год., самостійна робота – 26 год., модульний контроль – 4 год.	
Змістовий модуль 2.	
Практичні заняття	Самостійна робота
Тема 3. Копія фрагмента картини Т.Г. Шевченка «Катерина», 1842 р. 165 б.	Тема 4. Фрагмент копії портрета українських майстрів рубежу XIX-XX ст. 5 б.
Разом – 165 б.	Разом – 5 б.
Модульна контрольна робота – 25 б.	
Разом – 195 б.	
Усього – 162 б. + 195 б. (за VII семестр) = 357	
Коефіцієнт визначення успішності – 3,57	

8. Рекомендовані джерела

1. Bridle В. Техніка живопису і технологія живописних матеріалів: книга. «Artist`s Painting Techniques» видавництво DK (Dorling Kindersley) мова. – Англійська
2. Белкіна Е.В., Конопко О.І. Техніка і технологія олійного живопису: навч. посіб. К. : Київський ун-т імені Бориса Грінченка. 2010. 92 с. (Наявний в бібліотеці Університету в 15-ти примірниках).
3. Жердзицький В. Особливості художнього сприйняття живопису/ В. Жердзицький //Дизайн-освіта- 2008. – Х.: ХДАДМ, 2008. – 168 с.

Додаткова

1. Jonathan Stephenson Матеріали і техніка живопису. «The Materials and Techniques of Painting» – М.: Видавництво «Thames & Hudson », 1993. – 192 с.
2. Petria Noble (Author), Epco Runia (Author). Preserving Our Heritage: Conservation, Restoration and Technical Research in the Mauritshuis Hardcover – October 16, 2009. – М.: Видавництво. Waanders (16 жовтня 2009 р.) 280 с.
3. Lucia A. Salemme (Author),The Complete Book of Painting Techniques: Oils, Watercolors, Pastels, Acrylics, Collage, Mixed Media . Published February 1, 1983 by Free Press . Format 248 pages, Hardcover
4. Editors Marco Ciatti and Brunetto Giovanni Brunetti (Author) Caravaggio's painting technique . Perfect Paperback – January 1, 2012. Publisher : Nardini Editore; First Edition (January 1, 2012) Language : English
5. Тимченко Т. Методи захисту основ станкового живопису. Історія та сучасні технології навч. пос. Київ : Задруга, 2015. 98 с., іл.
6. Тарасюк І. І. Методичні рекомендації до курсу «Техніки і матеріали в образотворчому мистецтві». Луцьк: Терен, 2017. 20 с.